Fertőző betegségek diagnosztikájában használt tesztek eredményének értelmezése II.

Solymosi Norbert

Kvantitatív állatorvosi epidemiológia Járványtani és Mikrobiológiai Tanszék Állatorvostudományi Egyetem

2020. október 14.

- A diagnosztikai pontosság javítása céljából a teszteket ismételhetik, vagy további teszteket lehet alkalmazni a diagnosztikai folyamat során.
- Valójában a legtöbb diagnózis több teszten alapszik (pl. kórelőzmény, fizikai vizsgálat, laboratóriumi tesztek).
- A többszörös tesztelés alkalmazható egyidejűleg vagy egymást követően, és az eredmények értelmezhetők párhuzamosan vagy sorozatban.
- A különböző tesztek szenzitivitás- és specificitás-értékének kombinációja eltér az egyedi tesztek szenzitivitás- és specificitás-értékeitől.
- A tesztek kombinációjából származó eredmények értelmezésében fontos figyelmbe venni, hogy annak alapfeltétele, hogy az alkalmazott tesztek függetlenek legyenek egymástól.
- Ha ez a függetlenség nem áll fenn, akkor a tesztkombinációkból származó szenzitivitás- és specificitás-értékekben a változás kisebb, mint az elméletileg várható.

- Ilyen korrelációs eredmények azon szerológiai tesztek esetén várhatók, amikor a tesztek ugyanazon ellenanyagcsoportot mérik, de kevésbé valószínű, ha a tesztek különböző biológiai válaszokat (pl. hisztopatológiai és szerológiai tesztelés) mérnek.
- A párhuzamosan alkalmazott tesztek esetén a szenzitivitás magasabb lesz, mint bármelyik alkalmazott egyedi teszt szenzitivitása

$$Se_{par} = 1 - (1 - Se_1) \times (1 - Se_2)$$
$$Sp_{par} = Sp_1 \times Sp_2$$

 A sorozatban végzett tesztek esetén a specificitás magasabb lesz, mint bármelyik alkalmazott egyedi teszt specificitása.

$$Se_{ser} = Se_1 \times Se_2$$

$$Sp_{ser} = 1 - (1 - Sp_1) \times (1 - Sp_2)$$

- Ha két tesztet használunk, a következő négy eredmény egyike lehetséges:
 - mindkét teszt pozitív
 - mindkét teszt negatív
 - az 1. teszt negatív és a 2. teszt pozitív
 - az 1. teszt pozitív és a 2. teszt negatív
- A párhuzamos értelmezésben az állat pozitívnak tekintendő, ha az egyik teszt pozitív – ez növeli a kombinált tesztek szenzitivitását, de csökkenti a specificitását.
- Ez a párhuzamos tesztelési stratégia hasznos, amikor egyik teszt sem rendelkezik különösebben nagy szenzitivitással, de a betegség különböző típusait képesek detektálni (pl. korai – késői, gyorsan – lassan progrediáló).
- Kórokozó kimutatása szenzitívebb lehet, mint a szerológiai tesztek a fertőzés korai stádiumában, de a szerológia szenzitívebb lehet a fertőzés későbbi stádiumában, amikor a kórokozók mennyisége alacsonyabb.

- A sorozattesztelés során mindkét, egymást követő tesztnek pozitívnak kell lennie, hogy az állatot pozitívként azonosítsuk, ez növeli a specificitást, de a szenzitivitás rovására.
- Az első teszt lehet magas szenzitivitású és olcsó, aminek eredményét egy magas specificitású teszttel tovább vizsgálhatjuk a fals pozitívek meghatározásának céljából.
- A költséghatékonyság miatt azokon az állatokon, amelyeknél az első teszt negatív volt, a második tesztet nem végzik el.
- Ez a stratégia lehetővé teszi az állatorvos számára, hogy kevesebb tesztet használjon a betegség kizárására, ugyanakkor időigényesebb.
- A két teszt pozitívitása után a betegség valószínűsége úgy számítható ki, hogy a második teszt esetén a pre-teszt valószínűség az első teszt alapján kapott pozitív prediktív értékkel lesz egyenlő.

- Pl.: egy A teszt esetén a pozitív prediktív érték 67.9% volt, amikor egy olyan állományban használták, ahol a prevalencia 20% volt.
- Ha a A-val tesztelt állat pozitív volt és azt újra vizsgálták egy másik B-teszttel, aminek a szenzitivitása 45.9%, a specificitása 96.9%, a 67.9%-os pozitív prediktív értéket tekintjük a B-tesztnél az érintettség pre-teszt valószínűségének.
- A Bayes-tétel alkalmazásával a második teszt alkalmazása után a pozitív prediktív érték 96.9% lesz, amennyiben feltételezhetjük, hogy A és B eredményei nem korrelálnak.
- Ha a tesztek korrelálatlanságának feltétele tartható, akkor A és B együttes alkalmazásával kapott két pozitív érték a fertőzésnek erősebb indikátora, mintha egyedül az A-t használták volna.

Serological and molecular detection of *Theileria equi* infection in horses in Hungary

R. Farkas^{a,*}, B. Tánczos^a, M. Gyurkovszky^a, G. Földvári^a, N. Solymosi^b, R. Edelhofer^c. S. Hornok^a

- ^a Department of Parasitology and Zoology, Faculty of Veterinary Science, Szent István University, H-1078, Budapest, István u. 2, Hungary
- b Department of Animal Hygiene, Herd-health and Veterinary Ethology, Faculty of Veterinary Science, Szent István University, H-1078, Budapest, István u. 2, Hungary
- c Institute of Parasitology and Zoology, Department of Pathobiology, University of Veterinary Medicine, Veterinarplatz 1, 1210-Vienna, Austria

ARTICLE INFO

Article history:
Received 22 July 2012
Received in revised form
25 September 2012
Accepted 27 September 2012

Keywords: T. equi Horse cELISA IFAT

Hungary

PCR

ABSTRACT

The prevalence of Theileria equi infection was studied in 324 healthy horses from 27 farms in Hungary with cELISA and IFAT and the blood samples of 101 horses selected randomly were also examined by PCR. The results indicate that there are many stud farms where one or more horses are infected with T. equi. Among 27 farms 17 (67.9%) were found to have seropositive horses. The seroprevalence of theileriosis among the tested stud farms ranged between 0 and 100%. No marked differences were found in seropositivity between geographical areas. The overall prevalence of positive samples was 32.0% with CELISA as well as with IFAT. The results obtained with cELISA and IFAT in this study had the strongest agreement, except for 9 samples in which the two serological tests gave different results. The prevalence of infection among 101 horses was 49% with PCR. All 14 sequenced samples were found by BLAST analysis to be closest to the T. equi 185 rRNA gene sequences in GenBank with a similarity of \geq 99%.

No significant association was found between the seropositivity and the age of horses. There selow 5 years of age had three times higher chance to be PCR-positive, than older ones. There was no significant association between the gender and the results of diagnostic tests (cELISA: p = 0.40; IFAT: p = 0.25; PCR: p = 0.41). Based on the findings, the prevalence of equine theileriosis is much higher than expected and it occurs in many regions of the country unlike equine babesiosis. To the authors' knowledge, this is the first report of the serological and molecular survey of T. eau infection in horses in Hungary.

© 2012 Elsevier B.V. All rights reserved.

Elanco Keto-Test

Közlemény	Telepek Minta-elemszám		DIM	SE	SP	Prev
	száma	(n)			%	
Belanger et al. (2003)	1	55	2-21	93	68	25.4
Carrier et al. (2004)	1	850	2-15	73	96	7.6
Geishauser et al. (2000)	21	469	1-7	80	76	12.0
Oetzel (2004)	17	221	?	87	83	17.2
Osborne et al. (2002)	1	248	1-15	95	69	16.5

IDEXX Milk Pregnancy Test

Venhes: 923, üres: 392

Se: 98.8% (95% CI: 97.7-99.3%); Sp: 97.4% (95% CI: 95.2-98.6%)

IDEXX SNAP BVDV Ag Test (szérum)

Pozitív: 211, negatív: 215

Se: 95.9% (95% CI: 92.3-97.9%); Sp: 100% (95% CI: 97.7-100%)

A Prevalencia a populációban jelenlévő esetek részaránya:

- az érintett egyedek számának és veszélyeztetett populáció méretének hányadosa
- annak a valószínűsége, hogy egy véletlenszerűen kiválasztott egyed érintett a
- pre-test probability, post-test probability

Pont-prevalencia egy adott időpontban érintett egyedek részaránya.

Periódus-prevalencia egy adott időszakban azonosított érintett egyedek részaránya.

Ha az **esetdefiníció** nem tökéletes tesztre épül, akkor a teszt hibáját figyelembe kell venni a prevalencia becslése során.

$$P_A = \frac{x}{n}$$

$$P_A = \frac{x}{n}$$

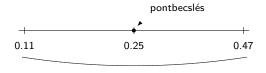
• x = 5, n = 20

$$P_A = \frac{5}{20} = 0.25$$

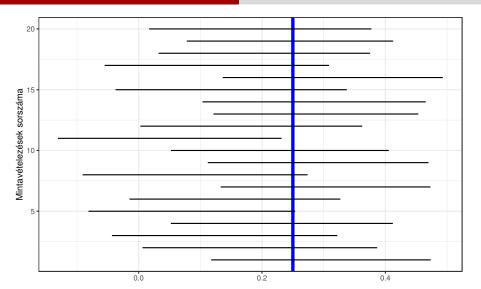
$$P_A = \frac{x}{n}$$

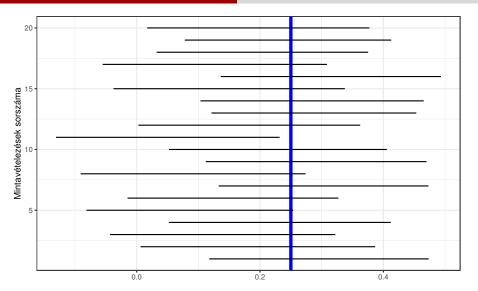
• x = 5, n = 20

$$P_A = \frac{5}{20} = 0.25$$

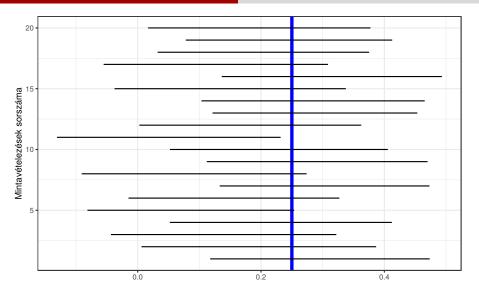

95% konfidenciaintervallum

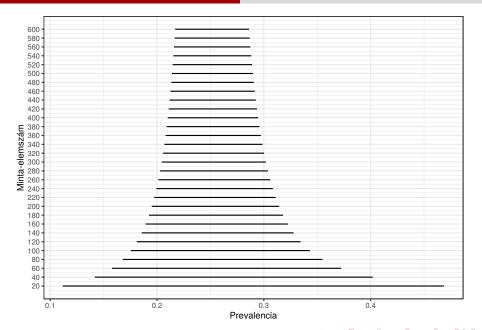

95% CI: ha 100-szor megismételnénk a vizsgálatot, akkor az úgyanúgy létrehozott intervallumok közül 95 tartalmazná a valódi-prevalencia értékét

95% CI: ha 20-szor megismételnénk a vizsgálatot, akkor az úgyanúgy létrehozott intervallumok közül 19 tartalmazná a valódi prevalencia értékét

$$P_A = \frac{x}{n}$$

$$P_A = \frac{x}{n}$$

- Bayesi becslés:
 - $n/N \leq 0.1$: $x \sim binomial(n, P_A)$
 - n/N > 0.1: $x \sim hypergeometric(N, n, P_A)$

$$P_A = \frac{x}{n}$$

- Bayesi becslés:
 - $n/N \leq 0.1$: $x \sim binomial(n, P_A)$
 - n/N > 0.1: $x \sim hypergeometric(N, n, P_A)$
- Teszt hibája:
 - Szenzitivitás: $p(+|Infected) \neq 100\%$
 - Specificitás: $p(-|Not\ infected) \neq 100\%$

$$P_A = \frac{x}{n}$$

- Bayesi becslés:
 - $n/N \leq 0.1$: $x \sim binomial(n, P_A)$
 - n/N > 0.1: $x \sim hypergeometric(N, n, P_A)$
- Teszt hibája:
 - Szenzitivitás: $p(+|Infected) \neq 100\%$
 - Specificitás: $p(-|Not\ infected) \neq 100\%$
 - Rogan-Gladen formula:

$$P_T = \frac{P_A + Sp - 1}{Sp + Se - 1}$$

$$P_A = \frac{x}{n}$$

- Bayesi becslés:
 - $n/N \leq 0.1$: $x \sim binomial(n, P_A)$
 - n/N > 0.1: $x \sim hypergeometric(N, n, P_A)$
- Teszt hibája:
 - Szenzitivitás: $p(+|Infected) \neq 100\%$
 - Specificitás: $p(-|Not\ infected) \neq 100\%$
 - Rogan-Gladen formula:

$$P_T = \frac{P_A + Sp - 1}{Sp + Se - 1}$$

• Bayesi binomiális modell:

$$x|P_A, Se, Sp \sim binomial(n, P_TSe + (1 - P_T)(1 - Sp))$$

• Rogan-Gladen formula:

Rogan-Gladen formula:

•
$$x = 5$$
, $n = 20$, $Se = 0.3$, $Sp = 0.96$, $N = 675$
 $P_A = 5/20 = 0.25$

$$P_T = \frac{P_A + Sp - 1}{Sp + Se - 1} = \frac{0.25 + 0.96 - 1}{0.96 + 0.3 - 1} = 0.808$$

Rogan-Gladen formula:

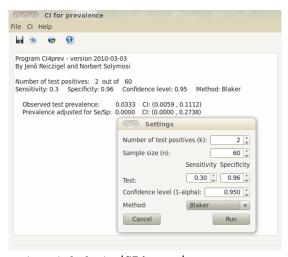
•
$$x = 5$$
, $n = 20$, $Se = 0.3$, $Sp = 0.96$, $N = 675$
 $P_A = 5/20 = 0.25$

$$P_T = \frac{P_A + Sp - 1}{Sp + Se - 1} = \frac{0.25 + 0.96 - 1}{0.96 + 0.3 - 1} = 0.808$$

• x = 2, n = 60, Se = 0.3, Sp = 0.96, N = 675 $P_A = 2/60 = 0.033$

$$P_T = \frac{P_A + Sp - 1}{Sp + Se - 1} = \frac{0.033 + 0.96 - 1}{0.96 + 0.3 - 1} = -0.0269$$

http://solymosin.github.io/CI4prev/ https://epitools.ausvet.com.au/trueprevalence

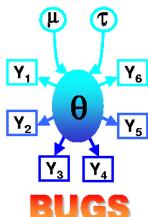
- x = 2, n = 60, Se = 0.3, Sp = 0.96, N = 675
- ullet Bayesi megközelítés figyelembe veszi P_T , Se, Sp bizonytalanságát is:
 - 95%-osan biztos az, hogy Se < 0.5 és Sp > 0.94
 - Béta prior eloszlás
 - Posterior eloszlások
 - $P_T = 0.02$, 95% credible interval 0 0.456
 - Se = 0.29, 95% credible interval 0.11 0.52
 - Se = 0.96, 95% credible interval 0.94 0.98
 - 97.5%-osan biztosak lehetünk abban, hogy $P_T < 0.456$
 - 58%-osan biztosak lehetünk abban, hogy az állomány fertőzött

Thomas Bayes (1702 – 1761)

$$p(\theta|x) = \frac{p(x|\theta)}{p(x)} \times p(\theta)$$

https://www.mrc-bsu.cam.ac.uk/software/bugs https://cadms.vetmed.ucdavis.edu/diagnostic-tests

Dinya et al. (2019)

- Sok esetben egy populációs egység (telep, istálló, alom, stb) egészségi állapotára vonatkozó becslések fontosabbak, mint a csoportbeli egyedek státuszának ismerete.
- Nem általánosan ismert, hogy az állományszintű teszteket máshogyan kell értelmezni, mint az egyedi teszteket.
- A tesztek állományszintű értelmezése gyakran bonyolultabb, különösen, ha az alkalmazott tesztek nem tökéletes specificitásúak.
- Az egyedi teszteredmény értelmezéshez hasonlóan szükséges a telepszintű szenzitivitás- és specificitás-értékek ismerete azokra a tesztekre vonatkozóan, amelyeket a telep státuszának meghatározásában használunk.
- Az állomány-teszt legvalószínűbb teljesítményét általában az egyedi teszt szenzitivitási és specificitási értékekből becsüljük.

- A telepszintű szenzitivitás (HSE) annak a valószínűsége, hogy egy fertőzött telep a telep tesztelése során pozitív eredményű lesz.
- A telepszintű specificitás (HSP) annak a valószínűsége, hogy a nem fertőzött telep a telepteszt alapján negatív eredményű lesz.
- A telepszintű szenzitivitás és specificitás nem csak az alkalmazott teszt egyedszintű szenzitivitásától és specificitásától függ, hanem további tényezőktől is:
 - minta-elemszámtól (n)
 - fertőzött telepen belüli prevalenciától
 - kritikus számtól:
 - hány állat pozitivitása (1,2,3, stb.) esetén tekintjük a telepet pozitívnak?
 - ahogy nő a kritikus szám, úgy növekszik a HSP és csökken a HSE

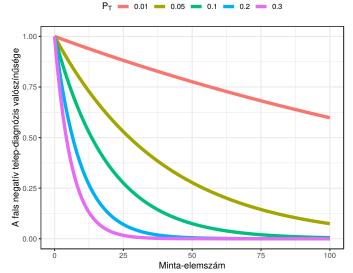
tesztelt állatok száma ↑:

● HSE↑

 fals negatív telep-diagnózis valószínűsége (1-HSE) ↓

 magasabb prevalencia esetén a fals negatív telep-diagnózis valószínűsége gyorsabban csökken, mint alacsony prevalencia

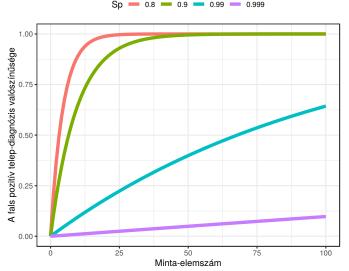
esetén

ugyanakkora mintaelemszám mellett könnyebb a fertőzött és nem fertőzött telepet elkülöníteni, ha magasabb a telepen belüli prevalencia

tesztelt állatok száma †:

- növekszik annak a valószínűsége, hogy legalább egy fals pozitív állatot találunk, vagyis a HSP↓
- a nagyobb telepekről, általában több mintát vesznek, így ezeknél gyakrabban kaphatunk fals pozitivitást

Ha a kritikus szám 1

$$HSE = 1 - (1 - P_A)^n$$

 $P_A = P_T Se + (1 - P_T)(1 - Sp)$

- $1-P_A$ annak a valószínűsége, hogy egy tesztelt állat negatív eredményű
- $(1-P_A)^n$ annak a valószínűsége, hogy az összes (n) tesztelt állat negatív eredményű
- $1-(1-P_A)^n$ annak a valószínűsége, hogy n állatból legalább 1 pozitív eredményű

$$HSP = Sp^n$$

- ha Sp = 0.95 és n = 1, akkor $HSP = 0.95^1 = 0.95$
- ha Sp = 0.95 és n = 5, akkor $HSP = 0.95^5 = 0.774$

4日 > 4 目 > 4 目 > 4 目 > 9 Q (や)

Ha a kritikus szám nagyobb mint 1

$$HSP = \sum_{i=0}^{c-1} \frac{n!}{i! \times (n-i)!} \times p_f^i \times q_f^{n-i}$$

$$HSE = 1 - \sum_{i=0}^{c-1} \frac{n!}{i! \times (n-i)!} \times p_d^i \times q_d^{n-i}$$

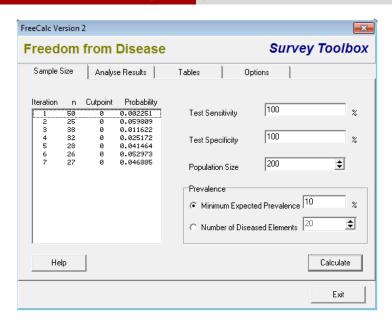
- n minta-elemszám
- c kritikus szám
- $p_f \ P_A$ ha a telep valóban mentes
- $q_f 1 p_f$
- p_d P_A ha a telep valóban fertőzött
- $q_d 1 p_d$

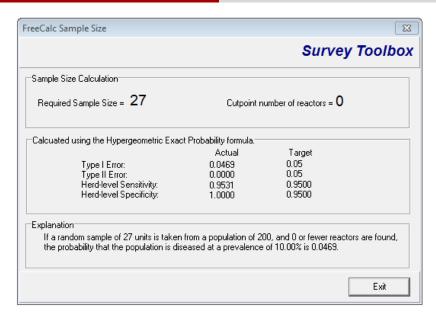
- censusnak nevezzük, amikor a populáció minden egyedéről gyűjtünk adatokat
- költséges és nem nyújt jelentősen több információt a populáció fertőzöttségére vonatkozóan, mint egy olyan jól megtervezett mintavételezés, amely során csak a populáció egy részéből veszünk mintát
- csak a populáció egy részét érintő mintavételezés esetén matematikai statisztikai módszerekkel, mintaszám-becsléssel határozzuk meg azon egyedek számát, amelyekből mintát kell venni
- mintázott populáció, amelyből a minta származik (pl. egy vagy több nagy termelésű hazai tehenészet)
- célpopuláció, az a populáció (pl. az összes nagy termelésű hazai tehenészet)
- a populáció mintavételi egységekből áll, amelyek a vizsgálat céljából nem osztandók tovább
- a mintavételi egységek sajátosságaik alapján **réteg**ekbe sorolhatók

 gyakori feladat, hogy megállapítsuk egy adott fertőzésről, hogy jelen van-e az állományban, illetve előfordult-e benne, vagy az állomány valamely csoportjában

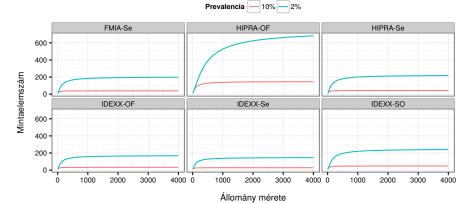
jelenlét detektálása

- 100%-os specificitású teszt esetén egyetlen pozitív teszteredmény is elegendő ahhoz, hogy az állományról megállapítsuk, hogy pozitív, míg tökéletlen specificitású szerológiai teszttel egynél több pozitív eredményre lehet szükség
- a fertőzés jelenlétének kimutatásához szükséges mintaelemszámot meg tudjuk határozni, két értékre van szükségünk:
 - az elvárt megbízhatósági szintre, ami általában 95%
 - a legvalószínűbb prevalencia értékre (ha vitás a mértéke, akkor érdemesebb egy alacsonyabb értéket választani, azt biztosítandó, hogy a minta-elemszám elegendő legyen)
- ha csak a jelenlét vizsgálata a cél, nem szükséges véletlen mintát vennie, elegendő, ha **magasabb kockázatú** csoportokat céloz meg

https://epitools.ausvet.com.au/freecalctwo?page=FreeCalc2 - 🛢 - 💆 🛷 🤄

PRRS Teszt	Minta	Szenzitivitás	Specificitás
FMIA-Se HIPRA-OF HIPRA-Se IDEXX-OF IDEXX-Se	szérum nyál szérum nyál szérum	73.3% (12/15) 20.0% (3/15) 66.7% (10/15) 86.7% (13/15) 100% (15/15)	73.3% (12/15) 100% (15/15) 93.3% (14/15) 100% (15/15) 100% (15/15)
IDEXX-SO	nyál	60.0% (9/15)	93.3% (14/15)

Gerber et al. (2014)

- Belanger, A., L. Descoteaux, Y. Couture, J. Baril, and R. Bagg (2003). Evaluation of a milk strip test for detection of subclinical ketosis at cow level. In 36th Annu. Am. Assoc. Bovine Pract.(AABP) Conf. Auburn, AL: AABP, Volume 175.
- Carrier, J., S. Stewart, S. Godden, J. Fetrow, and P. Rapnicki (2004). Evaluation and use of three cowside tests for detection of subclinical ketosis in early postpartum cows. J Dairy Sci 87, 3725–3735.
- Dinya, E., L. D. Molnár, J. Mészáros, and N. Solymosi (2019). Biometria a klinikumban. Feladatok bayesi megoldása. Budapest: Medicina.
- Farkas, R., B. Tánczos, M. Gyurkovszky, G. Földvári, N. Solymosi, R. Edelhofer, and S. Hornok (2013). Serological and molecular detection of Theileria equi infection in horses in Hungary. Veterinary parasitology 192(1-3), 143–148.
- Gardner, I. A. (2012). Analysis and use of diagnostic data. In Diseases of Swine, pp. 94-105. John Wiley & Sons, Ltd.
- Geishauser, T., K. Leslie, J. Tenhag, and A. Bashiri (2000). Evaluation of eight cow-side ketone tests in milk for detection of subclinical ketosis in dairy cows. *Journal of dairy science* 83(2), 296–299.
- Gerber, P. F., L. G. Giménez-Lirola, P. G. Halbur, L. Zhou, X.-J. Meng, and T. Opriessnig (2014). Comparison of commercial enzyme-linked immunosorbent assays and fluorescent microbead immunoassays for detection of antibodies against porcine reproductive and respiratory syndrome virus in boars. *Journal of virological methods* 197. 63–66.
- Messam, L. L. M., A. J. Branscum, M. T. Collins, and I. A. Gardner (2008). Frequentist and Bayesian approaches to prevalence estimation using examples from Johne's disease. Animal Health Research Reviews 9(1), 1–23.
- Noordhuizen, J. P. T. M., K. Frankena, M. Thrusfield, and E. A. M. Graat (2001). Application of Quantitative Methods in Veterinary Epidemiology. Wageningen, The Netherland: Wageningen Pers.
- Oetzel, G. R. (2004). Monitoring and testing dairy herds for metabolic disease. Veterinary Clinics: Food Animal Practice 20(3), 651–674.
- Osborne, T., K. Leslie, T. Duffield, C. Petersson, J. Ten Hag, and Y. Okada (2002). Evaluation of keto-test in urine and milk for the detection of subclinical ketosis in periparturient holstein dairy cattle. In *Proceedings of the 35th conference of the American Association of Bovine Practitioners, Rome, GA, USA*, pp. 188–9.